

Značaj poznavanja tradicije kod učenika završnih razreda srednjih škola iz urbanih i ruralnih sredina

Šodolovac, Sreten

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Libertas International University / Libertas međunarodno sveučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:223:812685>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Digital repository of the Libertas International University](#)

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

SRETEN ŠODOLOVAC

ZAVRŠNI RAD

**ZNAČAJ POZNAVANJA TRADICIJE KOD UČENIKA ZAVRŠNIH
RAZREDA SREDNJIH ŠKOLA IZ URBANIH I RURALNIH SREDINA**

Zagreb, rujan 2023.

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ

MEĐUNARODNI ODNOSI I DIPLOMACIJA

**ZNAČAJ POZNAVANJA TRADICIJE KOD UČENIKA ZAVRŠNIH
RAZREDA SREDNJIH ŠKOLA IZ URBANIH I RURALNIH SREDINA**

KANDIDAT: SRETEN ŠODOLOVAC

MENTOR: doc. dr. sc. MAROJE VIŠIĆ

Zagreb, rujan 2023.

SADRŽAJ

1.SAŽETAK	4
2.UVOD	5
2.1 Predmet istraživanja	6
2.2 Cilj istraživanja	6
2.3 Svrha istraživanja	6
3.PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA	7
4.OBRADA TEME	10
4.1 Tradicija i običaji	10
4.2 Ruralna sredina i njezine karakteristike	11
4.3 Urbana sredina i njezine karakteristike	11
4.4 Razlike u načinu odgoja i života	12
5.PLAN ISTRAŽIVANJA	13
5.1 Hipoteze rada	13
5.2 Metoda istraživanja	13
5.3 Doprinos rada i mogući nedostaci	14
6.PROVOĐENJE ISTRAŽIVANJA	14
7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	16
7.1 Testiranje hipoteza	24
8. ZAKLJUČAK	29
9. POPIS LITERATURE	30
10. POPIS TABLICA	31
11. POPIS GRAFIKONA	32

1. SAŽETAK

U ovom radu je obuhvaćeno istraživanje o značaju poznavanja tradicije, kulture i narodnih običaja kod srednjoškolaca završnih razreda, također rad se bavi i istraživanjem koliko srednjoškolci poštuju tradiciju, kulturu i narodne običaje svojeg kraja. Glavno pitanje rada je li postoji razlika u ovom pogledu, između srednjoškolaca koji dolaze iz urbane sredine (gradova) i srednjoškolaca koji dolaze iz ruralne sredine (sela). Istraživanje je provedeno na području Vukovarsko-srijemske županije, specifično na području grada Vukovara i lokalnih sela. Dobiven je suprotan rezultat od postavljenih hipoteza, ali gledajući ukupan rezultat, bez obzira iz koje sredine srednjoškolci dolaze, 90% srednjoškolaca poštuje i poznaje tradiciju, kulturu i narodne običaje svojeg kraja. Istraživanje je provedeno u ljeto 2023.

Ključne riječi: tradicija, urbana sredina, ruralna sredina, srednjoškolci, običaji.

2. UVOD

Krajem 20. i početkom 21. stoljeća svijet u kojem se živi postao je jedno ogromno „globalno selo“. Suvremenim načinom života, svakodnevno se javlja veliki broj informacija koji su dostupne cijelom ljudskom društvu. Protok informacija veoma je brz, ali istovremeno i nekritičan. Ljudi u zreloj dobi koji su odrastali i sazrijevali u neko drugo vrijeme imaju određenu dozu kritičnosti prema novim vrijednostima koje dolaze sa novim načinom života. Dio ljudske populacije koji najbrže prihvaća suvremene navike i brzo ih ugrađuje u svoj način života su mladi ljudi, pogotovo srednjoškolci, koji su dovoljno samostalni da mogu donositi vlastite odluke i zaključke, ali bez dovoljnog životnog iskustva pomoću kojeg bi se kritičnije mogli postaviti prema novim tekovinama ljudskog društva. Upravo zbog tih razloga oni predstavljaju dio društva koji je najskloniji promijeniti uobičajen način života neke sredine, tj. mogu se smatrati jedni od glavnih donositelja novih tehnologija, načina oblačenja, ishrane i svih drugih aspekata modernog društva u svoje lokalne sredine iz kojih potiču.

U prošlosti, obično bi se mladi susretali sa novijim načinom života tek sa odlaskom iz sela u grad, odnosno odlaskom iz ruralnih sredina u urbane sredine. Odlazili bi najčešće radi školovanja, u potrazi za poslom, ili jednostavno u potrazi za boljim i lakšim načinom života, nego što su imali u sredinama gdje su se rodili. Tek povratkom mladih iz urbanijih sredina u svoje lokalne sredine, donoseći sve one navike koje su stekli dok su boravili u tim sredinama, ljudi koji su ostali živjeti u selima su se prvi put susretali sa novijim navikama modernog društva. To je bio najčešći proces pomoću kojeg su se sela u prošlosti modernizirala.

Zahvaljujući sve većoj globalizaciji svijeta, najviše pomoću interneta, danas mladi i ljudi zrelije dobi, bez obzira gdje se nalaze, imaju jednostavan i brz pristup kako novim informacijama, tako i novim životnim društvenim navikama. Više nije potreban fizički odlazak iz sela u grad kako bi se ljudi susretali sa novim ljudskim dostignućima, nego za to mogu saznati i iz mjesta u kojem žive. Stoga proces kojim se ruralne sredine danas moderniziraju, daleko je brži, nego što je to bilo u prošlosti. Pitanje je samo koliko su ljudi spremni prihvatiti novi način života? Jedan od glavnih načina na koji ljudi u svojim sredinama čuvaju prethodni stil života, po kojem je neka sredina bila poznata, jeste kroz očuvanje tradicije, običaja i kulture te sredine. Poznavanje tradicije, kao i primjena nekih običaja u svakodnevnom životu, jeste nešto što je karakteristično za zreliji dio populacije te sredine. Razna folklorna udruženja, kao i sustav prenošenja iskustava metodom „s koljena na koljeno“, upravo služe očuvanju i osvješćivanju svojih mještana o tradiciji, običajima i kulturi svojeg mjesta koje oni baštine.

Dolazi se do sljedećih pitanja: koliko je upravo poznavanje te tradicije važno danas mladima, prvenstveno srednjoškolcima? Ima li razlike, u tom aspektu, između srednjoškolaca koji su odrasli u ruralnim sredinama (selima) i srednjoškolaca koji su odrasli u urbanim sredinama (gradovima)?

2.1 Predmet istraživanja

Predmet ovog istraživanja jeste utvrditi kakvo je poznavanje tradicije, običaja i kulture kod današnjih generacija srednjoškolaca. Ciljana grupa ovog istraživanja jesu završni razredi srednjoškolaca, koji nastavu pohađaju po gimnazijskom i strukovnom programu, a dolaze iz obadvije sredine (ruralne-seoske, urbane-gradske).

2.2 Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja jeste utvrditi koliko današnji srednjoškolci poznaju, poštuju i primjenjuju u svakodnevnom životu tradiciju, kulturu i običaje svog mjesta iz kojeg dolaze, te da li postoje razlike između srednjoškolaca koji dolaze iz ruralnih (selo), u odnosu na one srednjoškolce koji dolaze iz urbanih (grad) sredina.

2.3 Svrha istraživanja

Svrha ovog istraživanja jeste na osnovu rezultata koji su dobiveni ovim istraživanjem, planirati daljnje i buduće aktivnosti u kontaktu sa mladima. Dobiveni rezultati se mogu primijeniti u sklopu redovnog obrazovanja i vannastavnih školskih aktivnosti. Također se mogu planirati razne radionice u okviru kojih bi mladi mogli svoje slobodno vrijeme provesti na kvalitetan način, tako što bi im se ponudili sadržaji unutar radionica, pomoću kojih bi saznali više o tradiciji, običajima i kulturi svojih krajeva, ali i drugih regija ukoliko bi bili zainteresirani za njih. Primjeri tih radionica bi bili: ručni radovi, folklorni plesovi, pjevačka društva, proučavanje starih zanata itd.

3. PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA

Prije izrade rada, proučavani su se izvori koji su obrađivali slične teme, ili teme koje su povezane sa ovom. Pronađeno je više izvora u kojima su obrađivani tradicija i baština cijele Hrvatske, korištenje tradicije u svakodnevnom radu knjižničarki, neformalno obrazovanje mladih, građanski odgoj kod mladih, kao i njihova politička pismenost. U jednom radu obrađivan je značaj etnopedagogije za obrazovanje mladih. Radovi su rađeni u vremenskom razdoblju od 2009. do 2021., te se mogu koristiti kao relevantni u pripremi ovog rada. Nije pronađen rad koji se u potpunosti bavi ovom temom, te se prethodna istraživanja mogu samo djelomično uspoređivati sa ovim istraživanjem.

U svom znanstvenom radu "Razvoj političkih i građanskih kompetencija mladih-pregled uvođenja građanskog odgoja i obrazovanja u hrvatski obrazovni sustav", autori Kovačević i Horvat (2016) kao predmet istraživanja navode proučavanje građanske kompetencije koja uključuje tri međusobno funkcionalne dimenzije: građansko znanje i razumijevanje, građanske vještine i sposobnosti te građanske vrijednosti i stavove (str. 15).

Cilj navedenog rada je pronaći najadekvatnije načine za razvoj tolerancije i demokratske kulture prvenstveno kod mladih (Kovačević & Horvat, 2016). Svrha istraživanja je pronaći na kojem stupnju razvoja je demokratska kultura mladih (Kovačević & Horvat, 2016). Kovačević i Horvat (2016) zaključuju „Iz dosadašnjih iskustava i komparativnih podataka o provedbi građanskog odgoja i obrazovanja zaključujemo da je u Hrvatskoj provedbu potrebno unaprijediti uvođenjem predmeta u više godine obveznog obrazovanja i u srednju školu koji nadopunjuje među predmetna provedba kroz cijelo obrazovanje.“ (str. 26).

Autor Dejanović Jozić (2019) u svom diplomskom radu na temu „Značaj neformalnog obrazovanja za osobni, socijalni i profesionalni rast i razvoj mladih“, kao predmet istraživanja predstavlja "iskustva mladih koja sudjeluju u organiziranom obliku provođenja slobodnog vremena, odnosno iskustva mladih koji sudjeluju u određenom neformalnom programu i aktivnostima obrazovanja koji doprinose različitim vidovima njihovog razvoja" (str.44).Cilj rada je prikazati iskustva mladih koji su bili uključeni u razne oblike neformalnog obrazovanja (Dejanović Jozić, 2019). Svrha istraživanja „se očituje u razumijevanju konteksta neformalnog obrazovanja kao organiziranog slobodnog vremena mladih kako bi se potaknulo daljnje istraživanje područja slobodnog vremena“ (Dejanović Jozić, 2019, str. 44). Dejanović Jozić (2019) u zaključcima navodi da „je nužno podignuti svijest kod mladih o potrebi neformalnog obrazovanja te omogućiti veću ponudu pristupačnijih i korisnijih mogućnosti neformalnog

obrazovanja.“(str.83).

U diplomskom radu „Nematerijalna baština i tradicija - sastavnice hrvatskog kulturnog identiteta“, autor Ilić (2018) za predmet istraživanja navodi „Predmet su ovoga rada naša nematerijalna kulturna baština i tradicija te važnost njihova prenošenja i zaštite radi očuvanja identiteta hrvatskog naroda.“ (str. 3).

Cilj rada je „potaknuti i poduprijeti sve one subjekte i institucije koji na bilo koji način mogu pridonijeti njezinom daljnjem prenošenju i zaštiti od nestajanja.“ (Ilić, 2018, str. 3). Svrha rada je naglasiti potrebu daljeg promoviranja nematerijalne kulturne baštine unatoč globalizaciji i „otrgnuti je od zaborava i tako sačuvati za neke nove naraštaje.“ (Ilić, 2018, str. 3). Autor zaključuje „da nam nematerijalna kulturna baština pruža osjećaj identiteta, ona nas razlikuje od drugih naroda, razvija u nama poštovanje i ponos i očekuje od nas da bude očuvana i održavana kako ne bi nestala zauvijek.“ (Ilić, 2018, str. 44).

Autor Požarić (2016) u diplomskom radu „Predstavljanje tradicije u školskim knjižnicama u Zagrebu“, kao predmet istraživanja predstavlja rad tri školske knjižničarke sa osvrtom „kako njihova tradicija i običaji utječu na njih kao knjižničarke koje običaje i tradiciju, kroz aktivnosti i radionice prenose na svoje učenike.“ (str.6). „Cilj ovog istraživanja bilo je pokazati na koji način školski knjižničari koriste tradiciju u svom radu koristeći stvaranje i predstavljanje tradicije, koja je njihova predodžba tradicije, te na koji način surađuju sa ostalim članovima tima u korištenju tradicije“ (Požarić, 2016, str. 5). Za svrhu rada, autor želi prikazati „trenutno stanje u hrvatskom osnovnoškolskom knjižničarstvu kroz praktično istraživanje u tri osnovne škole, te arhivsko istraživanje i teoriju.“ (Požarić, 2016, str. 5). Autor iz svog istraživanja zaključuje da je „korištenje tradicije izraženo u radu sve 3 knjižničarke. ŠK2 posebno koristi tradiciju kroz provođenje projekta tradicijskih običaja, ali ništa manje tradiciju ne koriste ni ostale dvije knjižničarke.“ (Požarić, 2016, str. 73).

U znanstvenom članku „Stavovi i razmišljanja učenika o prirodnoj i kulturnoj baštini“, autor Kušćević (2021), kao predmet istraživanja navodi da su 322 učenika osnovne i srednje škole Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Zagrebačke županije, sudjelovali u istraživanju o njihovim stavovima i razmišljanjima o značaju prirodne i kulturne baštine (str. 159). Svrha istraživanja je saznati kakav je „interes učenika i učenica prema temi baštine“ (Kušćević, 2021, str.173), i „koliko često učenici posjećuju navedene sadržaje.“ (Kušćević. 2021, str. 173). „Cilj istraživanja bio je ispitati stavove, informiranost i razmišljanja učenika osnovnih i srednjih škola o prirodnoj i kulturnoj baštini.“ (Kušćević, 2021, str. 159). U zaključku autor Kušćević

(2021) navodi da:

Srednjoškolski učenici bolje prepoznaju vrijednost prirodne i kulturne baštine u okviru rada odgojno-obrazovnih ustanova u sadržajima različitih nastavnih predmeta, ali učenici osnovne škole izražavaju veći utjecaj nastave vjeronauka u stjecanju znanja o sadržajima baštine nego što je to slučaj kod učenika srednjih škola (str. 174).

Autor Tufekčić (2009) u svom znanstvenom radu „Etnopedagogija kao znanstvena disciplina“, navodi da su predmet istraživanja pedagoške metode koje kao dio pedagoške znanosti se danas koriste u svakodnevnom pedagoškom radu, sa posebnim osvrtom na etnopedagogiju koja je „znanstvena disciplina koja istražuje i objašnjava narodnu pedagogiju i predlaže načine njezina istraživanja u suvremenim uvjetima.“ (str. 265). Cilj autorovog rada je izučiti kako „etnopedagogija pokušava dati odgovore na pitanja kako su te tradicije nastale, zašto i kako su sačuvane, koji uvjeti i kakve potrebe dovode ne samo do njihova očuvanja nego i do trajne, čvrste, može se reći prirodne prilagodbe tih tradicija“ (Tufekčić, 2009, str. 270). U objašnjavanju svrhe istraživanja autor navodi da je potrebno povezivanje znanstvene pedagogije sa tradicijskim tako što se „javlja nova disciplina, etnopedagogija, kao rezultat nastojanja da se na znanstveno osmišljen način pristupi proučavanju i reafirmiranju narodne pedagogije i mogućnosti primjene dobivenih rezultata u suvremenom sustavu odgoja i obrazovanja.“ (Tufekčić, 2009, str. 266). Tufekčić (2009) na kraju rada zaključuje:

Etnopedagogija je dakle znanost o empirijskom iskustvu etničkih skupina u sferama odgoja i obrazovanja koje je zasnovano na višestoljetnom, prirodno razvijenom spoju narodnih tradicija. Osim toga etnopedagogija objašnjava pedagoške mogućnosti starih običaja u suvremenim uvjetima i određuje što je korisno u novim običajima koji djeluju na odgajanje čovjeka (str. 278).

4. OBRADA TEME

Ova odabrana tema je uvijek aktuelna budući da svaka nova mlada generacija daje svoj pečat vremenu u kojem živi. Istovremeno oni u svojoj svijesti i podsvijesti nose ukorijenjena pravila, načine i običaje koje su im usadili njihovi roditelji i okolina u kojoj su odrastali. Razvoj tehnologije donosi nove uređaje i nove načine i vještine komunikacije ali i odgoja i obrazovanja. Jedni od glavnih pokretača društva su napredni, obrazovani, mladi ljudi, te njihova želja za stvaranje boljeg i naprednijeg društva. Način na koji se mladim ljudima predstavljaju nove ideje ovisi o njihovom dosadašnjem odgoju, tj. da li lakše usvajaju nove vrijednosti koje dolaze sa modernim načinom života ili ostaju privrženi ustaljenim i starijim, tradicijskim vrijednostima. Upravo zato je obrazovanje koje mladi ljudi steknu tijekom svog odrastanja, ključno za izgled budućeg načina života cijelog ljudskog društva.

4.1 Tradicija i običaji

U diplomskom radu „Nematerijalna baština i tradicija - sastavnice hrvatskog kulturnog identiteta”, autor Ilić (2018) tradiciju definira kao:

Tradicija je proces predavanja, prenošenja, održavanja ideja, vjerovanja i načela, bilo usmeno pisano ili odgojem od naraštaja naraštaju, a temelji se na ustaljenom načinu razmišljanja i ustaljenim običajima koji su preuzeti iz ranijih razdoblja. Tradicija je i sve ono što se proživljava, zbog čega je ona i značajan element ljudske kohezije koja u različitim razdobljima dolazi do izražaja kao poseban način života. Kad se govori o tradiciji i tradicijskome, posebice se želi naglasiti kontinuitet kulture, tj. određeni element koji se prenosi. Svaka generacija u skladu sa svojim vrijednosnim sustavom stvara svoju tradiciju. Kulturu nose generacije koje se mijenjaju – pripadnici svake pojedine generacije od svojeg djetinjstva pa do starosti pridonose kontinuitetu, ali i reinterpretaciji kulturnih oblika (str. 27).

Neki od oblika tradicijske kulture su: ples, glazba, narodni običaji, također i lokalni govor može predstavljati neki oblik tradicije. „Istraživanjem tih oblika, bilježenjem, dokumentiranjem ili interpretacijama, potvrđeno je da su oni sastavnice i trajne vrijednosti kulturne baštine nekog naroda i njegove kulture, a u okvirima poput smotre folklora postali su simboli nacionalnog i kulturnog identiteta ljudi određenog područja.“ (Ilić, 2018, str. 27)

Autor Ilić (2018) u svojem diplomskom radu „Nematerijalna baština i tradicija - sastavnice

hrvatskog kulturnog identiteta“, narodne običaje definira kao: „Pod pojmom narodni običaji misli se na tradicijom ustaljene načine ponašanja, svojstvene određenoj društvenoj zajednici, koji su nezaobilazni čimbenici narodne kulture i obilježavaju važne trenutke čovjekova života, kao i posebne prigode u životu zajednice.“ (str. 32). „Običaji su zasigurno jedan sveobuhvatni nepromjenjiv čimbenik seljačkog načina života koji ima važnost nepisanoga zakona.“ (Ilić, 2018, str. 32). Jedna od klasifikacija običaja jeste podjela na životne (obiteljske), godišnje (kalendarske), radne (gospodarske) običaje (Ilić, 2018, str. 32). Ilić (2018) u daljnjem tekstu objašnjava:

Životni su običaji vezani za događaje u čovjekovom životu, a to su rođenje djeteta i trenuci tijekom njegova odrastanja, važniji događaji u životu mladih na selu, sklapanje braka, smrt i pogreb. Godišnji su običaji obilježavali blagdane koji su se ponavljali svake godine, a kod Hrvata su uglavnom povezani s blagdanima katoličkog kalendara. Radni ili gospodarski običaji pretežito se odnose na početak ili dovršetak važnih poljodjelskih i sličnih poslova, kao što su oranje, sjetva, žetva i dr. (str. 32).

4.2 Ruralna sredina i njezine karakteristike

Jedna od glavnih karakteristika ruralnih sredina jeste područje koje je rijetko naseljeno i koje je izvan utjecaja velikih gradova i metropola. Životni stil koji je zastupljen u ruralnim (seoskim) sredinama drugačiji je od onih koji je zastupljen u urbanim područjima, najviše zbog tradicije, kao i relativnog ograničenja usluga, uglavnom javnih. Državne službe poput: policije, škole, knjižnice i drugih često su ograničene, udaljene pa čak i nedostupne ruralnim (seoskim) sredinama. Životni uvjeti često su teži od onih koje pružaju gradovi, dostupnost vode, kanalizacije, ulične rasvjete i javno upravljanje otpadom je ograničeno ili u najgorim slučajevima ne postoje. Stanovnici ovih područja često koriste vlastiti prijevoz, jer je javni često vrlo ograničen ili ne postoji. Seoska naselja često su mala, također dominantnu djelatnost predstavlja poljoprivreda, a karakteristična su po tome što tradicija ima snažan utjecaj. Tijekom povijesti, evolucija ruralnih sredina usko je bila povezana sa evolucijom poljoprivrede. Ona je postupno definirala izgled i društveno – kulturne karakteristike sela. Jedan od procesa koji je često prisutan u današnjim ruralnim sredinama, jeste odlazak ljudi iz sela u gradove, on se pojavljuje zajedno sa procesima industrijalizacije.

4.3 Urbana sredina i njezine karakteristike

Glavna karakteristika urbanih sredina jeste velika gustoća naseljenosti stanovništva i one

predstavljaju centar društvenih zbivanja. Pod urbane sredine mogu spadati: velegradovi, gradovi, gradići. Ovakve sredine često nastaju procesom urbanizacije, kada određena područja dožive prirodni ili mehanički porast stanovništva, te se na taj način dogodi transformacija iz seoskog u gradsko naselje. Različite države različito definiraju urbano područje, npr. u Japanu uvjet za stjecanje statusa urbanog područja jesu distrikti koji imaju gustoću stanovništva od 4000 stanovnika po četvornom kilometru. Europske države određuju urbanizirana područja na temelju urbane uporabe zemljišta, ne dopušta se nikakav prekid od 200 m, također koriste satelitske snimke umjesto cenzusnih blokova kako bi odredili granice urbanog područja. U slabije razvijenim zemljama, pored zahtjeva o uporabi zemljišta i gustoći stanovništva, postoji i dodatan zahtjev da se veliki dio stanovništva (obično 75% ili više), ne bavi poljoprivredom i/ili ribarstvom.

4.4 Razlike u načinu odgoja i života

Jedne od najvećih razlika između ruralnih i urbanih sredina predstavljaju način života ljudi u tim sredinama kao i način na koji se odgajaju djeca u takvim sredinama.

Za urbane sredine karakterističan je ubrzan tempo života kojim ljudi žive. Ne postoji puno slobodnog vremena u kojem bi ljudi mogli provesti i posvetiti više vremena svojoj obitelji. Najčešće su oba roditelja zaposlena, jer su troškovi života u urbanim sredinama veći od onih u ruralnim. Zbog toga članovi obitelji manje vremena provode zajedno, te se djeca od rane dobi upisuju u vrtiće, njihov odgoj, čuvanje i briga o njima povjerava pedagoškim institucijama. Djeca se rano uključuju u kolektiv svojih vršnjaka i ubrzo se socijaliziraju, te postaju samostalnija i usvajaju navike i ponašanja zajednice u kojoj borave. Najviše slobodnog vremena članovi obitelji imaju vikendom, te tada i najviše vremena provode zajedno. Zbog toga utjecaj kolektiva nad djecom, u nekim slučajevima, je izrazitiji i veći od roditeljskog.

Ruralne sredine su karakteristične po sporijem tempu života mještana tih područja. Najčešći oblik obitelji u ruralnim područjima jeste proširena obitelj, u kojoj žive uglavnom tri generacije (bake i djedovi, roditelji i djeca), ako ne u istoj obiteljskoj kući, onda u najbližem susjedstvu. Sve ruralne obitelji imaju manje ili veće okućnice, čijim korištenjem osiguravaju dodatne prihode (poljoprivreda ili stočarstvo). Najčešće su zaposleni muški članovi obitelji ili se cijela obitelj bavi poljoprivredom (OPG i slično). Zbog takvog načina života, djeca odrastaju uvijek uz minimalno jednog odraslog člana koji je nezaposlen. Djeca, za razliku od onih u urbanim sredinama, mnogo kasnije se uključuju u kolektiv (u četvrtoj, petoj godini ili u vrijeme predškolskog obrazovanja). Odrastajući u takvoj sredini, djeca usvajaju stavove i ponašanje

vlastite obitelji. Tradicija i narodni običaji su u ovakvoj sredini mnogo više zastupljeniji, od urbanih sredina. Za odgoj djece u selima najbitnija je narodna pedagogija. Tufekčić (2009) u svom znanstvenom radu „Etnopedagogija kao znanstvena disciplina“ o narodnoj pedagogiji kaže sljedeće:

Narodna pedagogija povijesno se razvijala u dalekoj prošlosti i prethodnica je suvremene pedagoške misli. Budući da je prethodnica suvremene teorije odgoja, narodna pedagogija u gnoseološkom, povijesnom, logičkom, strukturnom pogledu ima karakteristične osobine i kao takva imala je utjecaj na formiranje zakona, pravila i metoda pedagoške znanosti (str. 274).

U daljnjem tekstu Tufekčić (2009) navodi:

Ona je cjelokupnost empirijskih podataka i znanja o pitanjima odgoja, a ta znanja i podaci obično se usmeno prenose i uključuju u praktičnu djelatnost onih koji se bave odgojem mlade generacije. Ovdje zamjećujemo najvažniju postavku narodne pedagogije, a to je jedinstvo ciljeva i zadataka, metoda i sredstava odgoja i obrazovanja zajedno s praktičnim odgojnim radom naroda (str 274).

5. PLAN ISTRAŽIVANJA

Planirano je provođenje istraživanja nad učenicima završnih razreda srednjih škola koji su punoljetni. Ispitanici će biti sa područja grada Vukovara i okoline, koji pohađaju srednje škole u gradu Vukovaru (gimnazija, ekonomska, tehnička i strukovna srednja škola). Razdoblje istraživanja jeste od 10.7. do 10.8. 2023. godine.

5.1 Hipoteze rada

H1: Učenici završnih razreda srednjih škola iz ruralnih sredina više poznaju tradiciju i običaje, nego njihovi vršnjaci iz urbanih sredina.

H2: Učenici završnih razreda srednjih škola iz ruralnih sredina više poštuju tradiciju i običaje, nego njihovi vršnjaci iz urbanih sredina.

5.2 Metoda istraživanja

Podatci za istraživanje prikupljeni su internetskom anketom koja je ispitanicima predložena u Google Forms formatu. Ispitanici su osobe starije od 18 godina. Prikupljenim odgovorima dobiveni su podatci o stavovima srednjoškolaca iz urbanih i ruralnih sredina o značaju poznavanja tradicije. Prikupljeni podatci tekstualno su izrađeni te dodatno dopunjeni tablicama.

Za dodatno i poboljšano statističko razumijevanje korišten je program MS Excel. Prilikom testiranja H1 i H2 uspoređuju se rezultati zadnja dva pitanja iz ankete, prema sredini iz koje ispitanici dolaze, te se stavljaju u omjer pomoću grafikona, gdje se vide jasne statističke razlike.

5.3 Doprinos rada i mogući nedostaci

Doprinos rada je novija i detaljnija analiza stavova mladih u 21. stoljeću, budući da su sadašnji srednjoškolci među prvim generacijama koji su rođeni u 21. stoljeću. Na osnovu dobivenih rezultata o zainteresiranosti mladih za tradiciju i običaje, mogu se planirati razne izvanškolske aktivnosti i novi sadržaji u školskim programima.

Nedostaci rada su moguća neiskrenost u odgovorima. Drugi nedostatak rada može biti nedovoljan uzorak ako ne bude dovoljno anketiranih osoba budući da se u istraživanju planiraju samo anketirati punoljetni srednjoškolci, te je uzorak ograničen na treći i četvrti razred srednjih škola.

6. PROVOĐENJE ISTRAŽIVANJA

Ispitanici su na anketu odgovarali anonimno, u razdoblju između 10.7 i 10.8. 2023. Ukupan broj ispitanika je bio N=145, od toga njih 48 su bili muškarci, a njih 97 su bile žene. Anketa je bila sastavljena od sljedećih pitanja i ponuđenih odgovora:

1. Koliko imate godina?

18

19

2. Koji je vaš spol?

Muški

Ženski

3. Iz koje sredine dolazite?

Selo

Grad

4. Jeste li vjernik?

Da

Ne

5.Kakva je vaša obitelj?

Jednorodna – jedan roditelj

Nukleus – dva roditelja

Proširena – roditelji, bake, djedovi

6.Koji srednjoškolski program pohađate?

Gimnazijski

Strukovni

7.Koliko poznajete kulturu, tradiciju i običaje vašeg kraja? (ocijeniti od 1 do 5)

Brojevi označavaju: 1-ne poznajem, 2-slabo poznajem, 3-dobro poznajem, 4-vrlo dobro poznajem, 5-odlično poznajem.

8.Koliko poštujete kulturu, tradiciju i običaje vašeg kraja? (ocijeniti od 1 do 5)

Brojevi označavaju: 1-ne poštujem, 2-slabo poštujem, 3-poštujem, 4-veoma poštujem, 5-u potpunosti poštujem.

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Promatrajući broj sudionika ankete i omjer anketiranih srednjoškolaca iz urbane i ruralne sredine koji su brojčano podjednaki, može se zaključiti da su podatci pri testiranju hipoteza vjerodostojni. Detaljnije dobivene rezultate se analizira i prikazuje uz opis.

Tablica broj 1. razdioba ispitanika po dobi

Dob	Broj	Ukupno
18	74	51,03%
19	71	48,97%
Ukupno	145	100,00%

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U tablici broj 1. prikazuju se rezultati razdiobe ispitanika po dobi. Od ukupnog broja ispitanika, 74 ispitanika je starosti od 18 godina, što predstavlja 51,03% od ukupnog broja ispitanika, a 71 ispitanik jeste starosti od 19 godina, što čini 48,97% od ukupnog broja ispitanika. Iz priloženog vidljivo je da je broj ispitanika po starosti od 18 godina, veći od broja ispitanika po starosti od 19 godina, te razlika nije statistički značajna.

Tablica broj 2. razdioba ispitanika po spolu

Spol	Broj	Ukupno
Muški	48	33,10%
Ženski	97	66,90%
Ukupno	145	100,00%

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U tablici broj 2. prikazuju se rezultati razdiobe ispitanika po spolu. Od ukupnog broja ispitanika, 48 ispitanika pripada muškom spolu, što čini 33,10% od ukupnog broja ispitanika, a 97 ispitanika pripada ženskom spolu, što čini 66,90% od ukupnog broja ispitanika. Iz priloženog vidljivo je da je broj ispitanika koji pripada ženskom spolu veći od broja ispitanika koji pripada muškom spolu. Razlika između broja muških i ženskih ispitanika je statistički značajna.

Tablica broj 3. razdioba ispitanika po sredini iz koje dolaze

Sredina	Broj	Ukupno
Selo	74	51,03%
Grad	71	48,97%
Ukupno	145	100,00%

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U tablici broj 3. prikazuju se rezultati razdiobe ispitanika po sredini iz koje dolaze. Od ukupnog broja ispitanika, 74 ispitanika dolazi iz ruralne sredine (sela), što čini 51,03% od ukupnog broja ispitanika, a 71 ispitanik dolazi iz urbane sredine (grad), što čini 48,97% od ukupnog broja ispitanika. Iz priloženog vidljivo je da je broj ispitanika koji dolazi iz ruralne sredine (selo) veći od broja ispitanika koji dolaze iz urbane sredine (grad), te razlika nije statistički značajna.

Tablica broj 4. razdioba ispitanika po vjerovanju

Vjernik	Broj	Ukupno
Da	110	75,86%
Ne	35	24,14%
Ukupno	145	100,00%

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U tablici broj 4.prikazuju se rezultati razdiobe ispitanika po vjerovanju. Od ukupnog broja ispitanika, 110 ispitanika su se izjasnili kao vjernici, što čini 75,86% od ukupnog broja ispitanika, a 35 ispitanika se izjasnilo da sebe ne smatraju vjericima, što čini 24,14% od ukupnog broja ispitanika. Iz priloženog vidljivo je da je broj ispitanika koji sebe smatraju vjericima veći od broja ispitanika koji sebe ne smatraju vjericima. Razlika između ova dva uzorka je statistički značajna.

Tablica broj 5. razdioba ispitanika po obitelji iz koje dolaze

Obitelj	Broj	Ukupno
Jednorodna	19	13,10%
Nukleus	68	46,90%
Proširena	58	40,00%
Ukupno	145	100,00%

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U tablici broj 5. prikazuju se rezultati razdiobe ispitanika po tome iz kakve obitelji dolaze. Od ukupnog broja ispitanika, 19 ispitanika se izjasnilo da dolazi iz jednorodne obitelji (jedan roditelj), što čini 13,10% od ukupnog broja ispitanika, 68 ispitanika se izjasnilo da dolazi iz nukleusa (dva roditelja), što čini 46,90% od ukupnog broja ispitanika, a 58 ispitanika se izjasnilo da dolazi iz proširene obitelji (dva roditelja, zajedno sa bakama i djedovima), što čini 40% od ukupnog broja ispitanika. Iz priloženog vidljivo je da najveći broj ispitanika dolazi iz nukleusa, drugi po veličini predstavlja broj ispitanika koji dolaze iz proširene obitelji, a najmanje je ispitanika koji dolaze iz jednorodne obitelji.

Tablica broj 6. razdioba ispitanika po srednjoškolskom programu koji pohađaju

Program	Broj	Ukupno
Gimnazijski	87	60,00%
Strukovni	58	40,00%
Ukupno	145	100,00%

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U tablici broj 6. prikazuju se rezultati razdiobe ispitanika po tome kakav srednjoškolski program pohađaju. Od ukupnog broja ispitanika, 87 ispitanika se izjasnilo da trenutno pohađa gimnazijski srednjoškolski program, što čini 60% od ukupnog broja ispitanik, a 58 ispitanika se izjasnilo da trenutno pohađa strukovni srednjoškolski program, što čini 40% od ukupnog broja ispitanika. Iz priloženog vidljivo je da je broj ispitanika koji trenutno pohađa gimnazijski srednjoškolski program veći od broja ispitanika koji trenutno pohađaju strukovni srednjoškolski program. Razlika je statistički značajna.

Tablica broj 7. razdioba ispitanika po tome koliko poznaju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja

Poznavanje tradicije	Broj	Ukupno
1	3	2,07%
2	6	4,14%
3	48	33,10%
4	45	31,03%
5	43	29,66%
Ukupno	145	100,00%

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U tablici broj 7. prikazuju se rezultati razdiobe ispitanika po tome koliko poznaju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja. Od ukupnog broja ispitanika, 3 ispitanika je svoje poznavanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 1 (ne poznaju), što čini 2,07% od ukupnog broja ispitanika. 6 ispitanika je svoje poznavanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 2 (slabo poznaju), što čini 4,14% od ukupnog broja ispitanika. 48 ispitanika je svoje poznavanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 3 (dobro poznaju), što čini 33,10% od ukupnog broja ispitanika. 45 ispitanika je svoje poznavanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 4 (vrlo dobro poznaju), što čini 31,03% od ukupnog broja ispitanika. 43 ispitanika je svoje poznavanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 5 (odlično poznajem), što čini 29,66% od ukupnog broja ispitanika. Iz priloženog vidljivo je da je najveći broj ispitanika koji dobro poznaju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja, drugi po veličini su ispitanici koji vrlo dobro poznaju, zatim slijede ispitanici koji odlično poznaju, četvrti po veličini su ispitanici koji slabo poznaju, a najmanje je onih koji uopće ne poznaju tradiciju, kulturu i običaje svojeg kraja.

Tablica broj 8. razdioba ispitanika po tome koliko poštuju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja

Poštovanje tradicije	Broj	Ukupno
1	3	2,07%
2	10	6,90%
3	55	37,93%
4	42	28,97%
5	35	24,13%
Ukupno	145	100,00%

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U tablici broj 8. prikazuju se rezultati razdiobe ispitanika po tome koliko poštuju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja. Od ukupnog broja ispitanika, 3 ispitanika je svoje poštovanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 1 (ne poštuju), što čini 2,07% od ukupnog broja ispitanika. 10 ispitanika je svoje poštovanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 2 (slabo poštuju), što čini 6,90% od ukupnog broja ispitanika. 55 ispitanika je svoje poštovanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 3 (poštuju), što čini 37,93% od ukupnog broja ispitanika. 42 ispitanika je svoje poštovanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 4 (veoma poštuju), što čini 28,97% od ukupnog broja ispitanika. 35 ispitanika je svoje poštovanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 5 (u potpunosti poštuju), što čini 24,13% od ukupnog broja ispitanika. Iz priloženog vidljivo je da je najveći broj ispitanika koji poštuju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja, drugi po veličini su ispitanici koji veoma poštuju, zatim slijede ispitanici koji odlično poštuju, četvrti po veličini su ispitanici koji slabo poštuju, a najmanje je onih koji uopće ne poštuju tradiciju, kulturu i običaje svojeg kraja.

7.1 Testiranje hipoteza

H1: Učenici završnih razreda srednjih škola iz ruralnih sredina više poznaju tradiciju i običaje, nego njihovi vršnjaci iz urbanih sredina.

H2: Učenici završnih razreda srednjih škola iz ruralnih sredina više poštuju tradiciju i običaje, nego njihovi vršnjaci iz urbanih sredina.

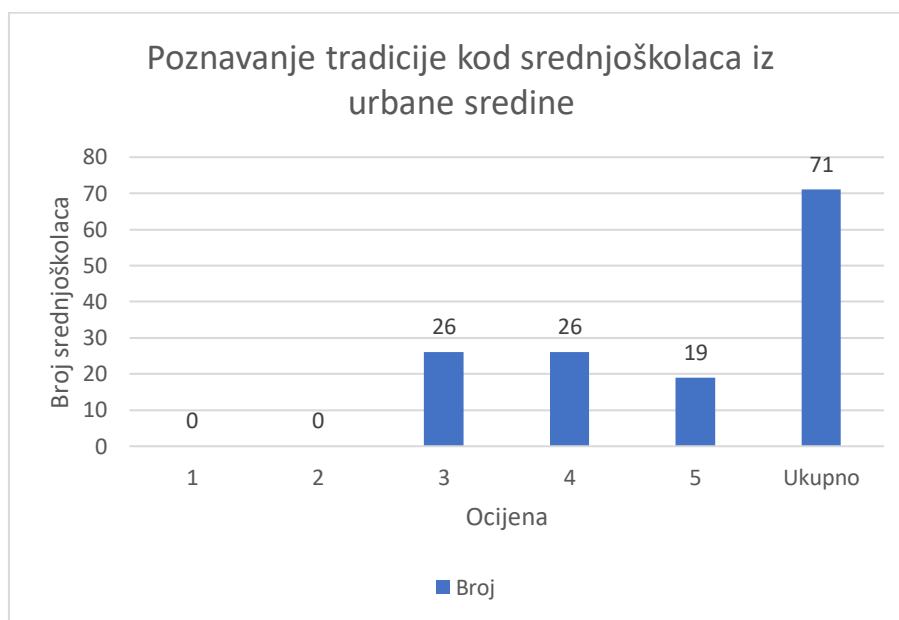
Hipoteze su se testirale tako što su se usporedili odgovori na zadnja dva pitanja iz ankete između srednjoškolaca koji dolaze iz urbane i srednjoškolaca koji dolaze iz ruralne sredine.

Prva dva odgovora: ocjena 1 (ne poznajem i ne poštujem) i ocjena 2 (slabo poznajem i slabo poštujem) se smatraju negativnim rezultatom na postavljene hipoteze, dok se odgovori sa ocjenom 3 pa nadalje smatraju pozitivnim rezultatom na postavljene hipoteze.

Nakon analize dobivenih rezultata izračunao se postotak pozitivnih odgovora na postavljene hipoteze unutar svake grupe srednjoškolaca i ta dva rezultata su se usporedila, te se na taj način utvrdila istinitost ili neistinitost hipoteza.

Rezultati su sljedeći:

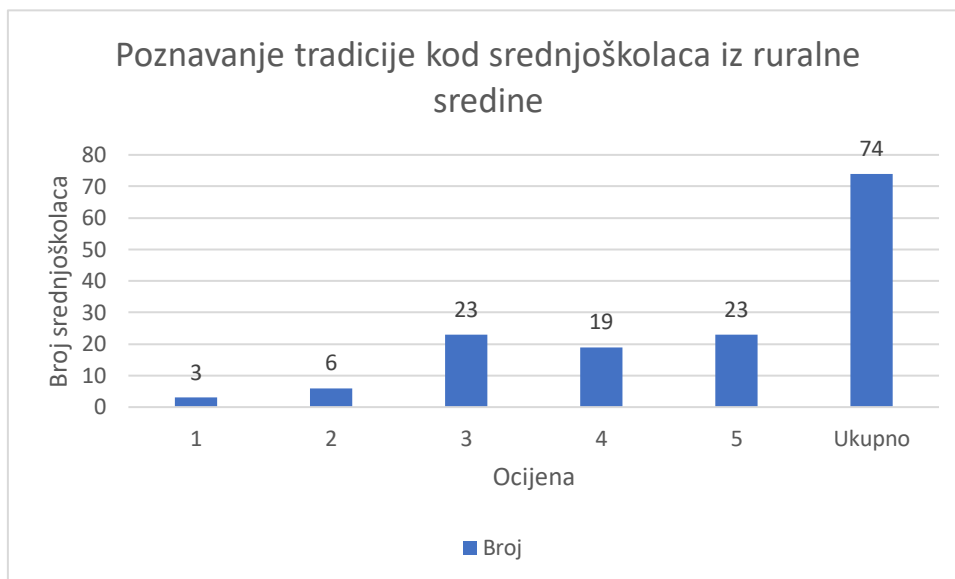
Grafikon broj 1. poznavanje tradicije kod srednjoškolaca iz urbane sredine

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U grafikonu broj 1. prikazani su rezultati na postavljeno pitanje o poznavanju tradicije. U ovoj skupini se nalaze odgovori od srednjoškolaca koji dolaze iz urbane sredine. Iz priloženog je vidljivo da 71 ispitanik dolazi iz urbane sredine. Niti jedan ispitanik nije ocijenio sa ocjenom 1 i 2 svoje poznavanje tradicije. 26 ispitanika je ocijenilo svoje poznavanje tradicije sa ocjenom 3, također je 26 ispitanika ocijenilo svoje poznavanje tradicije sa ocjenom 4, a 19 ispitanika je svoje poznavanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 5. Budući da se nitko iz skupine srednjoškolaca koji dolaze iz urbane sredine nije negativno ocijenio svoje poznavanje tradicije, dobio se rezultat od 100% ispitanika, iz urbane sredine, koji poznaju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja.

Grafikon broj 2. poznavanje tradicije kod srednjoškolaca iz ruralne sredine

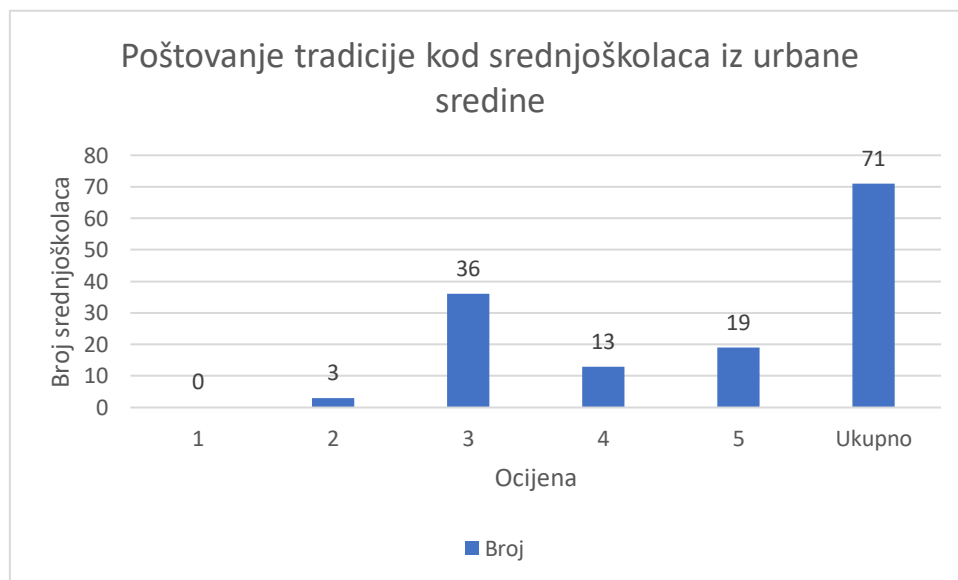

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U grafikonu broj 2. prikazani su rezultati na postavljeno pitanje o poznavanju tradicije. U ovoj skupini se nalaze odgovori od srednjoškolaca koji dolaze iz ruralne sredine. Iz priloženog je vidljivo da 74 ispitanika dolazi iz ruralne sredine. 3 ispitanika je ocijenilo sa ocjenom 1 svoje poznavanje tradicije. 6 ispitanika je ocijenilo ocjenom 2 svoje poznavanje tradicije. 23 ispitanika je ocijenilo svoje poznavanje tradicije sa ocjenom 3. 19 ispitanika ocijenilo svoje poznavanje tradicije sa ocjenom 4, a 23 ispitanika je svoje poznavanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 5. Zbrajanjem broja ispitanika koji su ocijenili svoje poznavanje tradicije sa ocjenom 3 pa naviše, dobio se postotak od 87,84% ispitanika, iz ruralne sredine, koji poznaju tradiciju, kulturu i običaje svojeg kraja.

Kada se usporede postotci dobiveni istraživanjem i koji su prikazani u ova dva grafikona, dobiju se sljedeći rezultati: 100% ispitanika koji dolazi iz urbane sredine poznaje tradiciju, kulturu i običaje svojeg kraja, a 87,84% ispitanika koji dolazi iz ruralne sredine poznaje tradiciju, kulturu i običaje svojeg kraja. Iz priloženog se vidi da H1: Učenici završnih razreda srednjih škola iz ruralnih sredina više poznaju tradiciju i običaje, nego njihovi vršnjaci iz urbanih sredina nije potvrđena.

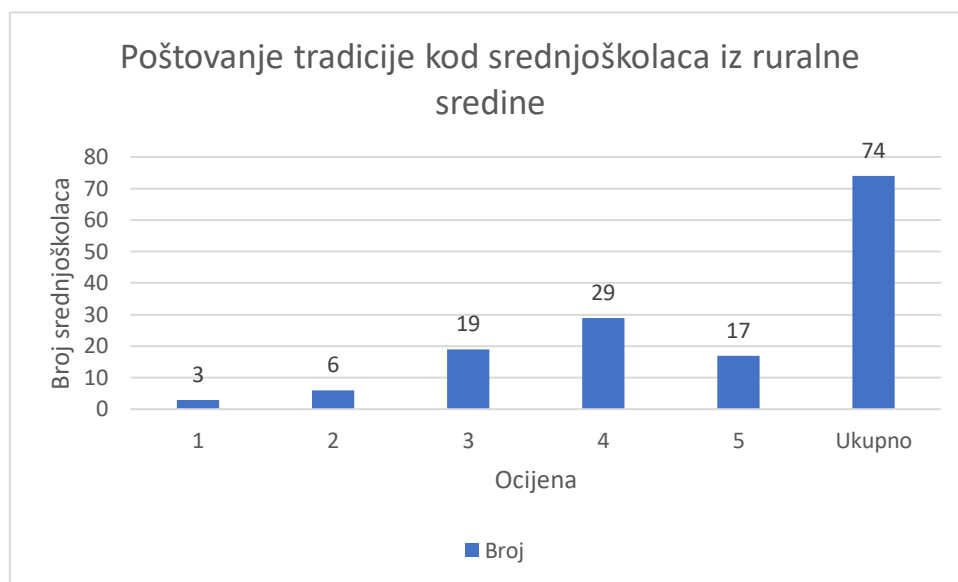
Grafikon broj 3. poštovanje tradicije kod srednjoškolaca iz urbane sredine

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U grafikonu broj 3. prikazuju se rezultati na postavljeno pitanje o poštovanju tradicije. U ovoj skupini se nalaze odgovori od srednjoškolaca koji dolaze iz urbane sredine. Iz priloženog je vidljivo da 71 ispitanik dolazi iz urbane sredine. Niti jedan ispitanik nije ocijenio sa ocjenom 1 svoje poštovanje tradicije. 3 ispitanika je svoje poštovanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 2. 36 ispitanika je ocijenilo svoje poštovanje tradicije sa ocjenom 3. 13 ispitanika ocijenilo svoje poštovanje tradicije sa ocjenom 4, a 19 ispitanika je svoje poštovanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 5. Zbrajanjem broja ispitanika koji su ocijenili svoje poznavanje tradicije sa ocjenom 3 pa naviše, dobio se rezultat od 95,77% ispitanika, iz urbane sredine, koji poštuju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja.

Grafikon broj 4. poštovanje tradicije kod srednjoškolaca iz ruralne sredine

Izvor: Istraživanje i obrada autora

U grafikonu broj 4. prikazani su rezultati na postavljeno pitanje o poštovanju tradicije. U ovoj skupini se nalaze odgovori od srednjoškolaca koji dolaze iz ruralne sredine. Iz priloženog je vidljivo da 74 ispitanika dolazi iz ruralne sredine. 3 ispitanika su ocijenili sa ocjenom 1 svoje poštovanje tradicije. 6 ispitanika je svoje poštovanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 2. 19 ispitanika je ocijenilo svoje poštovanje tradicije sa ocjenom 3. 29 ispitanika ocijenilo svoje poštovanje tradicije sa ocjenom 4, a 17 ispitanika je svoje poštovanje tradicije ocijenilo sa ocjenom 5. Zbrajanjem broja ispitanika koji su ocijenili svoje poznavanje tradicije sa ocjenom 3 pa naviše, dobio se rezultat od 87,84% ispitanika, iz ruralne sredine, koji poštuju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja.

Kada se usporede postotci dobiveni istraživanjem i koji su prikazani u ova dva grafikona, dobiju se sljedeći rezultati: 95,77% ispitanika koji dolazi iz urbane sredine poštuje tradiciju, kulturu i običaje svojeg kraja, a 87,84% ispitanika koji dolazi iz ruralne sredine poštuje tradiciju, kulturu i običaje svojeg kraja. Iz priloženog se vidi da H2: Učenici završnih razreda srednjih škola iz ruralnih sredina više poštuju tradiciju i običaje, nego njihovi vršnjaci iz urbanih sredina nije potvrđena.

8. ZAKLJUČAK

Nakon provedene ankete i analiziranja dobivenih rezultata utvrđeno je da je u istraživanju učestvovao podjednak broj ispitanika (srednjoškolci završnih razreda) iz urbane (gradova) i ruralne (sela) sredine. U ispitivanju je učestvovalo značajno više osoba ženskog pola. Na postavljene hipoteze umjesto očekivane potvrde hipoteza, dobio se suprotan rezultat i hipoteze nisu potvrđene. Ispostavilo se da srednjoškolci iz urbane sredine više poštuju i poznaju tradiciju, kulturu i običaje svojeg kraja. Razlika u H1 iznosi 12,16% što predstavlja statistički značajnu razliku, a u H2 razlika iznosi 7,93% što je manja, ali i dalje statistički značajna. Analizirajući ukupne rezultate može se zaključiti da više od 90% srednjoškolaca poznaje i poštuje tradiciju, kulturu i običaje svojeg kraja, nevezano iz koje sredine dolaze što ističe značaj tradicije i potrebu za njezinim njegovanjem i korištenjem njezinih tekovina u svakodnevnom životu (obrazovanje, vannastavne aktivnosti, slobodno vrijeme) suvremenih mladih generacija. Ispostavlja se da u današnje doba sve veće globalizacije, mlade generacije su i dalje čvrsto povezane sa svojim korijenima i znanjima koje su usvajali od ranog djetinjstva. Zbog toga što je istraživanje rađeno na području Vukovarsko-srijemske županije, preciznije grad Vukovar i okolna sela, koja su usko povezana sa samim gradom, razlika između urbane i ruralne sredine je puno manja, nego razlika između sredina u nekim planinskim krajevima, pa su dobiveni rezultati razumljivi. Za buduća istraživanja bilo bi interesantno usporediti dobivene rezultate sa sličnim uzorkom srednjoškolaca koji su se odselili u inostranstvo, budući da se dosta velik broj ljudi iz Hrvatske, ali posebno iz Vukovarsko-srijemske županije, u zadnjem razdoblju odselio u potrazi za boljim životom.

9. POPIS LITERATURE

1. Adamović, M. Baketa, N. Gvozdanić, A. Ilišin, V. Kovačić, M. Potočnik, D. (2019). Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018/2019. Zagreb: Zaklada Friedrich Ebert.
2. Baketa, N. Bovan, K. i Matić Bojić, J. (2021). Istraživanje političke pismenosti učenika završnih razreda srednje škole u Republici Hrvatskoj. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu GONG
3. Brnelić, A. (2020). Hrvatski narodni običaji. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
4. Dejanović Jozić, M. (2019). Značaj neformalnog obrazovanja za osobni, socijalni i profesionalni rast i razvoj mladih. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski Fakultet.
5. Horvat, M. i Kovačević, M. (2016). Od podanika do građana: Razvoj građanske kompetencije mladih. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu GONG.
6. Ilić, H. (2018). Nematerijalna baština i tradicija – sastavnice hrvatskog kulturnog identiteta. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
7. Kušćević, D. (2021). Stavovi i razmišljanja učenika o prirodnoj i kulturnoj baštini. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.
8. Požarić, T.V. (2016). Predstavljanje tradicije u školskim knjižnicama u Zagrebu. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
9. Tufekčić, A. (2009). Etnopedagogija kao znanstvena disciplina. Tuzla: Filozofski fakultet u Tuzli.
10. Vujević, M. (2002). Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti. Zagreb: Školska knjiga.

10. POPIS TABLICA

Tablica 1. Razdioba ispitanika po dobi

Tablica 2. Razdioba ispitanika po spolu

Tablica 3. Razdioba ispitanika po sredini iz koje dolaze

Tablica 4. Razdioba ispitanika po vjerovanju

Tablica 5. Razdioba ispitanika po obitelji iz koje dolaze

Tablica 6. Razdioba ispitanika po srednjoškolskom programu koji pohađaju

Tablica 7. Razdioba ispitanika po tome koliko poznaju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja

Tablica 8. Razdioba ispitanika po tome koliko poštuju tradiciju, običaje i kulturu svojeg kraja

11. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Poznavanje tradicije kod srednjoškolaca iz urbane sredine

Grafikon 2. Poznavanje tradicije kod srednjoškolaca iz ruralne sredine

Grafikon 3. Poštovanje tradicije kod srednjoškolaca iz urbane sredine

Grafikon 4. Poštovanje tradicije kod srednjoškolaca iz ruralne sredine